

"Non est mortale quod opto,"

(Schr. Peeter van Beeck, 1-1 1-1 1-1)

1-1 1-1 1-1 Schepenbrieven 1637)

Mesalia

ORGAAN VAN DEN — — —
OUDHEIDKUNDIGEN KRING
— — VAN WUESTWEZEL

(DRIEMAANDELIJKSCH TIJDSCHRIFT)

1^e Jaargang

1926

N° 2

Oudheidkundige Kring van Wuestwezel.

EERE-VOORZITTERS :

Baron R. de Kerchove d'Exaerde, Burgemeester van Wuestwezel.
Z. E. H. Raeymaekers, pastoor-deken, Esschen.

VOORZITTER : Jos. Van der Jonckheyd, kosten-drukker.

ONDER-VOORZITTER : Arthur Bosschaerts, onderwijzer, Gooreind.

SEKRETARIS : Karel Peeters, gemeentearchivaris.

SCHATBEWAARDER : Frans Verstraelen, onderwijzer.

BESTUURSLEDEN :

Jan Augustijns, Westdoorn.
Jozef Cools, onderwijzer.
Gustaaf Goris, onderwijzer.
Corneel Theuns, Gooreind.
Jozef Van den Zegel, onderwijzer, Achterbroeck.
J. C. Van Hoydonck, houthandelaar.

BESCHERMENDE LEDEN :

Hoogerw. Heer Mgr. Hoppenbrouwers, prelaat van Grimbergen.
Gravin L. du Chastel de la Howardries, Hollain.
Petrus Aerden, gemeenteontvanger.
J. Berben-Van Beeck, Gr. Beerstraat, 24, Antwerpen.
Maria Bervoets, onderwijzeres.
J. F. Bevin, Oud-leeraar H. B. S. Bergen op Zoom (Holl.)
Alfons Beyers, Dorp 58.
A. Bogaert, gemeentesekretaris, Borgerhout.
Dr V. Bosschaerts, geneesheer.
Frans Breugelmans, Handelslei.
W. J. J. C. Bijleveld, archivaris der stad Leiden (Holl.)
E. H. Celens, pastoor, Achterbroeck.
Fr. Collin, Consciencestraat, 13, Antwerpen.
Louis Cools, Handelslei, 67.
Jos. Cosemans, De Beuckerstraat, 8, Antwerpen.
Gustaaf Deckers, Candidaat-Notaris.
E. H. L. De Coster, pastoor-deken, Eeckeren.
E. H. Karel De Decker, onderpastoor, Berlaer.
Wed. Eug. De Graef, Bredabaan, Gooreind.
Baron Fernand de Kerchove d'Exaerde, Kasteel « Sterbosch ».
Baron Henri de Kerchove d'Exaerde, arrondissementskommissaris, Gent.
Jonkvrouw Marie Louise de Kerchove d'Exaerde, Gent.
Baron Thierry de Kerchove d'Exaerde, Kasteel « Sterbosch ».
J. De Ridder-Van Beeck, Klipveld, 9, Ukkel.
E. H. Kanunnik A. Erens, Archivaris Abdij Tongerlo.
E. H. Gagelmans, pastoor, Hulsen (Baelen-Nethe).
Const. Goetstouwers, Calmpthoutsche Steenweg.
E. H. A. Goossenaerts, Legeraalmoezenier, Antwerpen.
Prof. Dr L. Grootaers, hoogleeraar, Leuven.
E. H. Alb. Henderick, leeraar.
Corn. Hens, maalter.
Jaak Hens, maalter, Meersel-Dreef.
H. Hoeben-Van den Wijngaert, expert-boekhouder, Hove.
Aug. Janssens, leeraar, De Bosschaertstr. 229, Antwerpen.
Jan Kenis, Westdoorn.
Hub. Kunst, onderwijzer, Achtmaal-Zundert (Holl.)
Leo Kuylen, Oorderenweg, 1, Eeckeren.
Jos. Leys, Handelslei, 2.

WESALIA

**Orgaan van den Oudheidkundigen Kring
van Wuestwezel.**

ABONNEMENTSPRIJS : 5 fr. per jaar ; Buitenland 10 fr.

Redaktiesekretaris : KAREL PEETERS, Wuestwezel.

Beheer : FRANS VERSTRAELEN (postcheckrekening n° 1656.25).

Stichting der voormalige Kapel van Achterbroeck.

Over zeer vele jaren — klimmen wij terug de ladder des tijds op tot in de 9e eeuw — dan was Achterbroeck met al het omliggende één uitgestrekt mastbosch, doorsneden hier en daar met bultige heiruggen, oude moerkuilen, drassige vennen en moerassen, die beurtelings des Zomers uitdroogden om dan met d'eerste regens van het najaar op te zwillen tot een onmeetbaren waterspiegel. Van gebaanden weg kon er nauwelijks sprake zijn. Het grondgebied Achterbroeck lag toen in hetgeen wij zouden noemen « *het land van Breda.* » In die landstreek was Nispen, op een kwart uur gaans boven Esschen, een der oudste parochiën. Kortelings nadat de zonen van den H. Norbertus zich te Antwerpen en te Tongerlo hadden gevestigd, werd Nispen te zamen met Calmpthout en Esschen aan de abdij van Tongerlo geschonken door twee edellieden der streek : Arnold Brabant, vader en zoon. Aldus lezen wij in eene oorkonde van 1157, waardoor Hendrik II, bisschop van Luik, de abdij van Tongerlo in het bezit dier goederen bevestigt. Uit den bevestigingsbrief van Paus Eugenius III († 1153) kunnen wij besluiten dat het vermeld vrijgoed bestond uit de helft van Calmpthout. (*dimidiam partem de Calmetholt.*) Het vrijgoed der abdij van Tongerlo groeide later, door nieuwe giften of aankopen, merklijk aan. De abdij van Tongerlo had vrij beschik oven de heide gelegen te Esschen en te Calmpthout. Pastoor P. J. Goetschalckx († 1925) in « Geschiedenis van het Bisdom van

Antwerpen.» (IV° deel, 1° Boekdeel) meldt dat volgens eene oorkonde van 1355 de grenzen der heerlijkheid zich uitstrekten als volgt : « *In den eersten, die staeck die staet in den wech die gaet van Calmpthout te Brechtwaert ; van dien staecke drieboemende op Punsberch ; van Punsbergh drieboemende op Driebergen ; van Driebergen drieboemende op Schoumaertsputte ; van Schoumaertsputte drieboemende op dat oostende van Zustermere ; van den oostende van Zustermere drieboemende op Hertsputte ; van Hertsputte drieboemende op dat zuydt ende Hotmeer ; van den zuydt ende van Hotmeer op die Dekensrijt ; van den Dekensrijt op den Nispene Drieboutsbergh ; van den Nispene Drieboutsberg, drieboemende op die Hesselsvaert ; van Hesselsvaert drieboemende op den Ellendigenbergh ; van den Ellendigenbergh weder op den voorgenoempden staeck.* »

Op verzoek der inwoners van drie gehuchten : Langdonk, Hulsdonk en Kalfsdonk (de bakermat van Rosendaal) op twee uren afstand gelegen van Nispen, werd, tusschen de jaren 1266 en 1268 eene kapel ter eere van Onze Lieve Vrouw gebouwd : deze werd later de parochiekerk van Rosendaal.

Met Nispen en Rosendaal groeiden de andere deelen Esschen en Calmpthout immer aan. Dank aan den invloed der abdij van Tongerlo, die overal vennen en moerassen deed uitdrogen en onvruchtbare heide tot malsche weiden herschiep, groeide de bevolking meer en meer aan. Pastoor Goetschalckx vertelt daarover als volgt : « Weldra echter deed zich, ten gevolge van dat aangroeien, bijzonder te Calmpthout, dat ruim twee uren verre van de kom des dorps was gelegen, dezelfde moeilijkheid gevoelen, welke zich, drie vierden van eene eeuw vroeger, te Rosendaal had voorgedaan. Hoe konden vrouwen en kinderen, bijzonder des winters, zich des Zondags zoo verre ter kerk begeven ; hoe zieken en gebrekkigen, zoo wijd van het middenpunt der parochie verblijvend, op tijd de noodige H. Sacramenten ontvangen ! Dan, de wegen, in die tijden, waren alles behalve veilig. De wolven huisden toen nog in grooten getalle in onze streken. Onder andere, meldt eene oorkonde van 1338 dat het niet mogelijk was zich des winters, zonder groot gevaar met een kind naar Nispen ten doop te begeven. Zoo groot dus, als brood in de schapraai, had men, ook hier, eene kerk alsmede eenen priester van noode. Beide kwamen dan ook al spoedig ; doch wanneer ? Zeker is het dat ten jare 1338 de kapel, eveneens als te Nispen aan Onze Lieve Vrouw toegewijd, er te Calmpthout stond. »

Calmpthout was evenals Rosendaal eene hulpkerk van de moederkerk Nispen, hetgeen zoo zal blijven tot in de zestiende eeuw, tot

wanneer de beide bijgevoegde kapellen zóó zijn aangegroeid dat zij de moederkerk overvleugelden en hunne ontvoogding overwaardig waren.

In 1411 is er voor de eerste maal spraak van een ander gehucht *De Wildert*. Dat jaar kocht de Abt van Tongerlooe eenen cijns van 10 oude groten, staande op de goederen van Willem van Rijsbergen, gelegen « *op den Wildert* ».

De bevolking der streek was intusschen merkelyk aangegroeid. Zoo bezat Rosendaal in 1435, ruim 600 woningen, hetgeen eene bevolking doet veronderstellen van 4000 zielen. Ook Calmpthout was toen reeds betrekkelijk wel bevolkt. Omstreeks denzelfden tijd ontstaan, door de hoeven, die de abdij van Tongerlooe er bouwde, de gehuchten Achterbroeck, Nieuwmoer en Calmpthoutschenhoek.

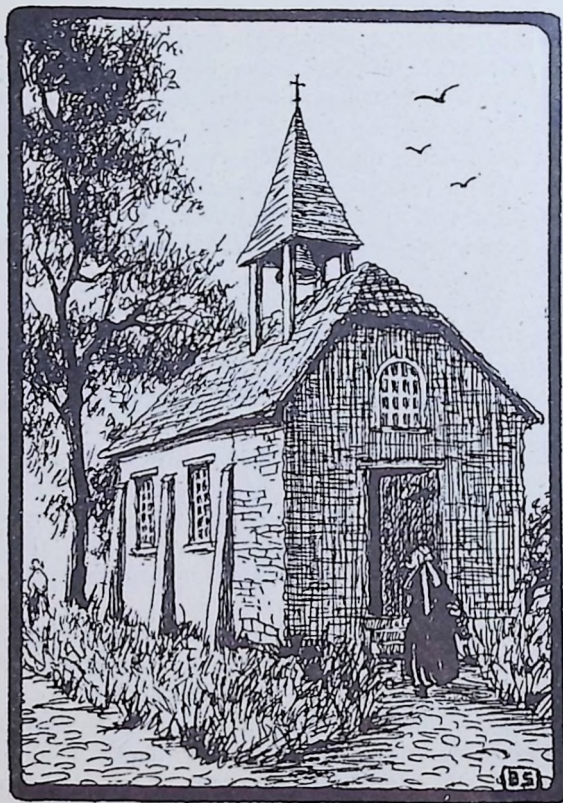
Wij ontleenen nu de geschiedenis van de voormalige kapel van Achterbroeck aan het « *Manuale of Handboek van de lasten of verplichtingen en goederen of bezittingen der Parochiale Kerk van Achterbroeck (Calmpthout-Wuestwezel,) wettelyk en kerkelyk opgericht den 10 Juli 1871, gemaakt door A. J. Klaasen, pastoor* ». Dit handschrift werd zeer bereidwillig ter beschikking gesteld van « *Wesalia* » door den Zeer Eerwaarden Heer Celens, pastoor te Achterbroeck.

Op de eerste bladzijde van dit handschrift lezen wij als volgt :

« *Afschrift van het afschrift der stichting der kapel van Onze Lieve Vrouw in het gehucht van Achterbroeck, onder de parochie Calmpthout, bestaande van het jaar 1446 tot het jaar 1871, jaar dat de succursale kerk werd ingezegend onder de aanroeping van Onze Lieve Vrouw Boodschap.* »

In 1446 hing het grondgebied Achterbroeck kerkelyk af van den bisschop van Luik. In de stichtingsakte der voormalige kapel wordt dan ook eerst den Hoogwaarden Heer Bisschop van Luik den groet gebracht door den Abt van het St Michielsklooster van Antwerpen, waar de overeenkomst nopens de stichting plaats had. De toenmalige abt Oloneus, met Gods gratie abt van het St Michielsklooster van Antwerpen, alsdan toebehoorend aan het bisdom Kamerijk, was als testamentuitvoerder aangesteld in de pauselyke bulle van Eugenius IV ; daartoe had hij in 1445 drie zijner eerwaarde medebroeders kanunniken van St Michielsabdij : Jan Braxator, Jan de Altonaea en Egidius de Vinea naar Rome gezonden in gezelschap van twee kapellanen van Onze Lieve Vrouwe Kerk te Antwerpen, Jan Cant en Nicolas Balduin om de laatste wilsbeschikkingen van den overleden Joannes Gerardus de Maestede of de Houtenisse, die eertijds ook kanunnik was in de

St Michielsabdij te Antwerpen, kenbaar te maken en ten uitvoer te brengen. In het voorjaar 1446 hadden de vijf reizigers de verre reis naar Rome ondernomen, weken lang onderweg gebleven, van d'een abdij in d'ander de missiereis voortgezet, wellicht ook al eens onder den blooten hemel of bij inwoners der streek moeten vernachten, doch

De voormalige Kapel van Achterbroeck.

waren behouden te Rome aangekomen. In Juni van het zelfde jaar hebben zij er den pauselijken brief ontvangen. Die brief werd zorgvuldig gesloten en gebonden, voorzien van looden sluitstukken en droeg onderaan den pauselijken zegel. Hoelang de reizigers onderwege zijn gebleven bij de terugkomst, is moeilijk te zeggen. We weten

dat het pauselijk stuk ongeschonden in de St Michielsabdij te Antwerpen werd aangebracht en dat den 3° October 1446 in den refter der abdij de pauselijke brief en de goedkeuring van abt Oloneus in aanwezigheid der getuigen plechtig kon afgekondigd worden.

Wat er al zoo in voor kwam, vertellen we een volgenden keer verder.

ALB. HENDERICK, pr.

Op het Stadsarchief te Antwerpen.

In het Antwerpsch Stadsarchief, Privilegiekamer, Bundel *Verschillige Dorpen* steekt een farde *Wuestwezel* inhoudende een zestal stukken :

13 Aug. 1636. Stuk uit het proces van heer Willem van Ryt, heer van Wuestwezel, tegen Schout en Schepenen van Brecht met den graaf van Hoogstraten rescribenten.

21 Maart 1643. Vererving der Heerlijkheid van Wuestwezel bij doode wijlen heer Willem van Ryt.

15 Nov. 1667. (Erg geschonden stuk). Stuk uit het proces van Elisabeth van Berchem, vrouwe van Wuestwezel tegen de gemeene ingezetenen van hetzelfde dorp.

5 Augusti 1736. Publicatie door den vorster van de verpachting der jacht van Wuestwezel door Jan van Heyst in naam van Jacob van der Ryt, heer van Wuestwezel.

17 Dec. en 26 Dec. 1755. Brieven van advokaat J. H. de Valzolio te Brussel aan X. rakende recht van den jachtpachter te Wuestwezel van met fretten en windhonden te jagen enz. : « *Ten respecte van de fouretten, dit is claer, dat deselve door niemant en connen ghebruyckt worden dan alleenlyck door den heere van de plaetse, dus zijn alle andere persoonen calengierbaer...* »

F. P.

Ontginning van heide (1770 - 80)

De ingezetenen der heerlijkheid van Wuestwezel en Westdoorne hadden een hoeveelheid heide in bezit, want in 1440 had Jan van Assche, grondheer van Wuestwezel, aan de inwoners dier heerlijkheid

al de heiden geschonken, die hij aldaar bezat, behalve de brandstof (turf en moer) die er zich hier of daar zou kunnen bevinden. De latere heeren van Wuestwezel, voornamelijk Charles de Berlo, bevestigden hetgeen hun voorganger had beslist, (zie Bijlage I) tot op 25 Juni 1772 keizerin Maria-Theresia een besluit uitvaardigde, waardoor groote voordeelen werden toegekend aan degenen die hun heiden en onbebouwde gronden zouden ontginnen, zelfs werd bepaald, dat de gemeenten verplicht waren hun braakliggende gronden te verkoopen en zoo zulks binnen de zes maanden niet gebeurde, ze die gronden tegen schatprijs moesten afstaan.

De gemeentelijke heiden moesten dus verkocht worden. Op 30 December 1772 werden de inwoners bijeengeroepen om aangifte te doen van de heiden, die ze wilden ontginnen en tevens om de voorwaarden vast te stellen voor het verkoopen der gemeenzame heidegronden. Dat was nu zoo beslist, maar men had ook nog af te rekenen met den heer van Wuestwezel, die zich beriep op art. 23 der Ordonnantie, waarbij bepaald werd, dat, zoo de heer het recht van planten had op de gemeenteheide hem dan ook $\frac{1}{4}$ der verkoopsom toekwam.

In 't begin waren de inwoners daar niet mee t'akkoord en er werd in Februari 1773 wederom een algemeene vergadering der ingezetenen gehouden om de overeenkomst met den heer te bespreken. Een minnelijke schikking werd getroffen en de heide zou verkocht worden.

Op 17 December 1774 kwam er een schrijven van *Peeter Stijnen*, « *landtmeter binnen de stad Antwerpen* » zich beroepende op de Placcaerte van 25 Juni 1772 en daarom « *geerne zoude aannemen omtrent dertigh Bunderen heyde* ».

Om te ontsnappen aan de bepalingen van gezegde Placcaerte beproefde de gemeenteoverheid van Wuestwezel een laatste middel : een verzoek te richten tot de Keizerin om alzo ontslagen te worden van den gedwongen verkoop. Wel beschouwd geeft dit verzoekschrift een klaar beeld van den toestand der gemeente in dien tijd. We geven het daarom in zijn geheel (Bijlage II).

Het verzoek werd verworpen (21 Januari 1775) en de heiden moesten verkocht worden, doch in plaats van ze af te staan aan *Peeter Stijnen* besloot men « *tot de publieke vercoopinge der gemeeyntens heyde* ».

Na de inwoners hierover geraadpleegd te hebben werd het verzoek van *Peeter Stijnen* verworpen.
(*Actum tot Wuestwezel 30 January 1775*).

Onderteekend : Schouteth : F. van Beeck — Schepenen : Jan Peeter Aerden, Corn. Peeters, Henderick van den Bleken, Peeter Peeters, Jan Gagelmans, Ad. Matthyssen, Boudewijn Heuvelmans — Sekretaris : H. J. van Beeck.)

Den 26ⁿ Maart 1775 kondigt de Schouteth af dat « *er sullen vercocht worden in de dertigh Bunderen heyden gelegen tusschen het scheyden van Eeckeren en het soo genaemt Gooreynt* ».

De heer van Wuestwezel was het niet eens nopens het deel der opbrengst dat hem toekwam. Om alle geschil te vermijden werd er door den Heer een voorstel gedaan. Al de ingezetenen moesten hun stem uitbrengen over het al of niet aannemen van dit voorstel. Een volksraadpleging werd gehouden. Ziehier den tekst der bijeenroeping :

ADVERTENTIE

Als dat den Ed. Heere J. F. Vinck, Heere van Wuestwesel ende Westdorne, heeft gelast te doen publiceren ten eynde van te houden eene generaele convocatie aengaende de Heyde tegens op maendugh morgen en acht daghen den elfften September 1775 's morgens ten 9 uren van alle de gegoeydens en ingesetenen van Wuestwesel en Westdorne.

Soo worden alle de selve bij desen daer tegens geconvoceert te compareren ter ordinaire genecht camere die gehouden wordt ten huysse der weduwe Jacob Jan Anthonissen in de weirelt alhier bij de kercke.

Dat de presente sullen vervangen de absente.

Seght het voorts. »

Als voornaamste bepalingen van dit akkoord stippen we aan : de heer krijgt $\frac{1}{4}$ der opbrengst, de grachten worden gemaakt op kosten der gemeente, dat de « *plaetse alwaer den molen is staende* » aan den heer zal toevooren en dat men er geen hoogopgaande boomen zal mogen rondplanten, na den verkoop zal de heer ook geen recht meer hebben van moer te steken behalve voor wat betreft het heiveld aan den Nieuwmoerschen dijk.

Het voorstel werd aangenomen met 196 stemmen vóór, 13 stemmen tegen en 15 onthoudingen.

Daar er bij de publieke verkooping geen liefhebbers te vinden waren werd er gewacht tot er iemand zich als koper aanbieden zou. Zoo dit laatste het geval was, dan werd de prijs bepaald bij schatting door drie schatters, te kiezen onder de voornaamste pachters der naburige dorpen — één gekozen door de gemeente, één door den koper en één door de twee eerste schatters aan te duiden.

Nu was de zaak voor goed geregeld. De heer Antoon Stier kocht den 2ⁿ Maart 1776 30 Bunderen, den 31 Juli 1777 55 Bunderen en den 20 Augustus 1777 nog 32 Bunderen 324 Roeden.

Karel Peeters.

BIJLAGE I.

« Extract uyt het Chynsboek Heere Charles de Berlo etc. waer onder andere folio 65 staet als volgt :

..... « Wij Jan Van Assche ende Cornelia Van Berghen, Heere ende Vrouwe van Merxem ende van Hamme, ende grondheere van Wustwesel, Doen condit, allen degene die desen brief sullen sien ofte hooren lesen, nu sijnde ende naermaels wesende, dat wij bij oorlove ende consente ons liefs genaedichs Heeren des Hertogen van Boergoingnien ende van Brabant, van den welken wij Onse Heerlykheyd ende goede van Wustwesel te leene houdende syn, soodat dan sonder niet sijn en mochten hebben den goeden Lieden inwoonende des Dorps van Wustwezele ende hunne naercomelingen die aldaer ten tyde woonen sullen, den armen gelyk den rycken, ende verleent, ende voore ons, onze erven ende naercomelingen Heeren ende Vrouwen aldaer geven ende verleenen mits desen brieven, alle onse heyden ende wruenten gelegen in den voorschreven Dorpe van Wustwezele met ten toebehoorten, om diere te gebruycken ende te nutten, ende die aert ende wruente te laeten liggen tot haere aleer gemeyne order, mits ende profijt tot eeuwigen daege sonder wederseggen van lemanden, op die voorwaerden ende conditien hier onder geschreven te weten dat alle onse moer in den voorschreven dorpe gelegen tot wat plaetse dat hij zij ofte bevonden worde diep ofte ondiep ons ende onsen voorschreven erven ende naercomelingen allen blijven sal ende toebehooren om onsen wille daarmede te doen ende dat de voorschreve goede Lieden hun daertoe geen recht en sullen mogen vermeten te hebben... »

...« gegeven in onser stad van Brussel op den 25ⁿ dagh van Julio in 't Jaer ons Heeren, duysent vier hondert ende veertig. »

BIJLAGE II.

Aen de Keyserinne Douairière. ende Coninginne in haeren Souverynen Raede geordonneert in Brabant.

Verthoonen met behoorlycke eerbiedinghe die Regeerders, gegoeyde ende gemeyntenaeren der Parochie ende Heerlyckheyd van Wustwesel, dat aen de gemeynte van aldaer competeert een groot quantiteyt heyden ende schommelachtighe gronden, dewelcke tot hier toe niet zijn opgebroken ter oorsaecke dat sij soodanigh slecht van aerdt zijn, dat die tot cultuere niet en sullen connen gebracht worden ofte wel alwaer het saecken men de selve eenighsints quamp te cultiveren, dese eventwel naer het verloop van wijnighe jaeren wederom tot heyde souden verkeerren, daertoe besonderlyck geconsidereert dat het gemelt Dorp teenemael gelegen sijnde rontomme in den heykant ende verre van steden ende rivieren, aldaer altydt sal wesen een merckelyck gebreck van mest sonder het welck het niet mogelyck en is van selfs de beste heyden te konnen cultiveren, daer toe alnoch in acht genomen, dat generaelyck alle andere, selfs degene van over hondert ende meerdere jaeren tot culture gebracht noch alle jaeren moeten gemest worden.

Dat van den anderen kant aldaer is soodaenighe schaersheyt van houdt dat de ingesetene hunnen brandt bij weghe van heytorf moeten trachten te besorghen ende dat aldus bij soo verre die heyden worden opgebroken de selve des winterteydts van koude ende ellenden sullen vergaen de selve hebben daer en boven die heyden alnoch gansch noodigh om bij weghe dier te kunnen bekomen het stroeyssel voor hunne beesten en het mesten van hunne landen, want het stroey het welck men jaerelyckx binnen het gemelt Dorp komt te winnen, is men genoodsaecht jaerelyckx te conserveren, soo tot wintervoetsel van het vee, als voor het decken der huysen ende schueren van de ingesetene.

Daer en boven soo en kunnen sy insgelyckx geensints derven de noodige pasturagie op de voors^e heyden tot het onderhoud ende opqueckinghe van de hoorne beesten ende schaepen, de welcke andersints niet en connen worden geconserveert. Soo dat ingevalle die gemeynde sigh van het gebruyck der heyden soude berooft vinden, selfs de actueele besaeyde Landen bij gebreck van vee ende mest sullen noodtsaeckelyck blijven vaegh ligghen, ende tot heyde bekeert worden, sullende ook bovendien ontstaen eene groote schaersheyt van vee, door allen hetwelck niet anders en kan voortskomen als de totaale ruine van het Dorp.

Independent van allen het welcken ten opsichte van het Dorp van Wustwezel concurreert eene besondere omstandigheydt voortkomende uyt des selfs situatie, voor soo veel aldaer bevonden wort eene partije weylanden ofte bempden op eene riviere immediaetelyck afloopende naer het daeraen paelende Dorp van Zundert, ressort van de Baronnie van Breda onder het gebiedt der hoogmogende Heeren Staeten van de Vereenighde Provincien welcke riviere soo des winters als bij somertyde altydt niet genoeghsaem en is om de afcomende waeters van de heyden te connen draeghen, vermits des somerdaeghs de voors^e bempden in cas van onweder ofte swaerreghers menighmael tot ongelooofelycke schaede staen geinondeert waer van men in het verloop van ses à seven jaeren herrewaerts twee jaeren vervolghens dit ongeval heeft beproeft door het verlies van meer als 200 karren alsdan gemaeyt ligghende hoeygras het welck geheel is verdreven ende wegh gevlot als wanneer men ten selven tyde genoodsaecht is geweest bij wettelycke ordonnantie het selve verdreven hoey te doen ruymen om alle voordere schaede te voorkomen.

Ingevalle dan de opbrekinghe der heyden absolutelyck soude moeten geëffectueert worden soo is het seker dat er aldaer menighvuldighe leygrachten sullen moeten worden gemaect tot ontlastinghe der waters, de welcke op verscheyde plaetsen sullen doorsnyden vele leeghe deelen ende waeterringhen, indewelcke het water alsnu ten allen tyde alnoch op de heyden versterft, waardoor het absoluut alsdan noch meerdere sal voorvallen, dat niet alleenelyck ten allen stonden soo bij somer als winter tijden met de minste vlaghe die bempden onder watert sullen wesen, *maer selfs dat boven dien het waeter sal komen in de huysen der ingesetene ende selfs in de Parochiale Kercke, vermits de selve tegens de leeghe is ligghende* ; uyt allen hetwelck absolutelyck volgt dat het Dorp van Wustwesel ten opsichte van des selfs situatie voor verschillende van andere Dorpen van den heykant behoort aensien te worden.

De Schaede ende onderganck van dit Dorp is in geendere manieren geproportioneert aen het wynigh voordeel waermede de opbrekers van heyden van dese tijden hun streelen, aengesien de ondervindinghe heeft geleert dat sommighe bemiddelde personen die hun met dusdaenighe opbrekinghen hebben

meynen te verruycken hunne nieuwe wooninghen hebben moeten verlaeten ende tot den uyttersten noodt zijn gereduceert.

Van den anderen cant soo sullen oock de baenen gansch onvrij worden ende de taefels van den H. Geest teenemael geruineert door het menighvuldigh aengroeyen van vreemdelingen naementlyck in aensien van het daertegens paelende hollandts gebiedt die naer het verloop van eenen wijnighen tijdt ratione domicilie voor hun ende hunne posteriteyt daertoe recht sullen preten-deren ; alle dese doordringhende redenen ende naementlyck het perijckel van inondatie hiervorens opgehaelt hebben de wethouders bewoghen van hunne heyden te behouden in hunne primitieve gesteltenisse.

Het is nu soo dat sy op 24 December lestleden geïnterpelleert sijn geworden door Peeter Stijnen landtmeter binnen Antwerpen, waerschynelijck daertoe aengelockt door eenighe antwerpsche capitalisten om onder taxaet op den voet van het placcaert van 25 junij 1772 aftestaen de quantiteyt van 30 bunderen blyckens de requeste alhier gevoeght welcke bunders sijn gelegen precies op de grootste leeghde.

Dan vermits de verthoonders dit versoeck niet en konnen toestaen sonder hun Dorp tot eenen totaalen onderganck te brenghen, soo vinden sij hun genoodtsaecht tot dit souverijn Hof hunnen toevlucht te nemen.

Het selve oodtmoedelyck biddende gelieve gedient te wesen de supplianten in aensien der voorverhaelde omstandigheden ende naementlyck het peryckel van inondatie, van den uytvoer van het selve placcaert te dispensereren. »

D. D. & *

(get.) L. J. J. DE SWERTE.

Als antwoord op dit verzoek werd in den rand vermeld :

1) gehoort den Raedt Commissaris, 't Hoff versendt dese ten adviese van het officie fiscael om & * Actum 12 Janry 1775. (get.) J. G. DELVAUX.

2) Ghesien 't advies, 't Hoff verklaert het versoeck alhier gedaen niet te connen toestaen,

actum 21 Januari 1775. (get.) L. MOSSELMANS.

Het Ontstaan der Staatsbaan Antwerpen-Breda te Wuestwezel (1806-11)

(Vervolg)

In 1807 was een afvaardiging der bewoners van het gehucht Kruisweg naar den Prefekt getogen, ten einde te bekomen dat de nieuwe baan langs hun gehucht zou gelegd worden. Hierop volgde een hevigen strijd tusschen « die van 't dorp en die van den Kruisweg » totdat op 1 September 1807 sekretaris Van Beeck een schrijven richtte tot den Prefekt D'Argenson en tot het Bestuur van Bruggen en Wegen om het pleit te beslechten — schrijven dat waard is in

zijn geheel te worden opgenomen omdat het op zoo nauwkeurige wijze de plaatselijke toestanden weergeeft. Hij geeft drie mogelijke richtingen, doch bewijst op doorslaande wijze dat het ontwerp langs 't dorp het beste en voordeeligste is. (Voor tekst van dezen brief zie bijlage I.) We mogen er zeker van zijn, dat dit schrijven den doorslag heeft gegeven. Het antwoord bleef echter lang uit — eerst op 28 Juli 1810 antwoordde de Ingenieur Brière de Mondétour, die gelast was met het opmaken van 't ontwerp, dat een gunstig besluit zou genomen worden, indien het gemeentebestuur van Wuestwezel zorgde voor het ophoogen der te laag gelegen gronden. De heer Vinck gaf op 5 Oogst 1810 de schriftelijke verklaring dat hij dit werk op zich nam.

Over de uitvoering der werken zelf vond ik niets in het dossier. Oude menschen weten het volgende feit te vertellen, dat ik hier bijvoeg voor zooveel het waard is. Men verhaalt dat degenen, die de ophooging doen moesten, als maatstaf voor de hoogte der aan te voeren aarde de paaltjes hadden die op heel de lengte en volgens hoogte geplaatst waren. Daar het werk ruim lang duurde vond men goed de paaltjes eenige centimeters lager in den grond te kloppen — zoo werden veel kruiwagens aarde uitgewonnen. Dat zou volgens hen de oorzaak zijn der laagte welke men ziet tusschen het Beersgat en den Driehoek.

Aangaande de kosten : de steenweg rond het Dorp, werd ook rond dien tijd gelegd. Men gebruikte hiervoor dezelfde berekening als voor den grooten steenweg, gedaan door den aannemer M. La Hure. (Zie bijlage II.)

Om te eindigen kan ik niet nalaten hier erkentelijke hulde te brengen aan de nagedachtenis van Frans Herman Jozef Van Beeck ⁽³⁾ aan wiens durf en talent het te danken is dat Wuestwezel thans door-

⁽³⁾ *Frans Herman Jozef Van Beeck*, geboren te Wuestwezel 22 Oktober 1756 en er overleden 4 December 1835. Hij was advokaat, stond als rechtsgeleerde zeer in aanzien en vervulde een tijd lang de bediening van Vrede-rechter van het Kanton Brecht. Hij volgde zijn vader op als sekretaris in 1794. Huwde in 1793 Cornelia Antonia Peeters. Uit dit huwelijk sprongen vertien kinderen waaronder :

Frans Ferdinand, controleur der douanen te Luik ;
Karel Christiaan, notaris te Esschen ;
Louis Laurent, die zijn vader als sekretaris opvolgde ;
Willem Godfried, apotheker ;
Jozef Domien, notaris te Antwerpen ;
en Jan C., pastoor te Westmalle.

sneden wordt door een prachtige baan, die volgens het plan van Napoleon Parijs met Amsterdam verbinden zou.

Karel Peeters.

BIJLAGE I.

(Daar het oorspronkelijk schrijven zeer uitgebreid is, zal ik mij bepalen bij een *samenvatting*.)

Wuestwezel, 1 September 1807.

1) ...aan Mijnheeren den Algemeenen Hoofdingenieur, den Algemeenen Toezichter en de leden van het Bestuur van Bruggen en Wegen te Antwerpen.

2) ...aan den Prefekt.

De afvaardiging van inwoners van den Kruisweg heeft gezegd dat het ontwerp der baan langs het Dorp onuitvoerbaar is daar de grond op sommige plaatsen wel 4 tot 5 meters turf en moer bevat.

Daarom heeft Zijne Majesteit drie richtingen voorgesteld :

1° gaande rechtstreeks op den kerktoeren van Wuestwezel en zoo naar den toren van Groot Zundert ;

2° langs Kapel van Westdoorn, zoo op den Kruisweg en dan naar Groot-Zundert ;

3° volgend omtrent de Oude Baan.

Men zou de eerste moeten nemen. Waarom ? In oogenschouw nemen : 1° de lengte in iedere richting ; 2° de vergoeding te betalen aan de eigenaars der onteigende gronden ; 3° de stevigheid van den ondergrond .

1° *Lengte* : De eerste en tweede richting hebben ongeveer dezelfde lengte, de derde is veel langer dan de eerste en de tweede ;

2° *Onteigeningen* :

Richting I : 3 Km. weiden en bebouwde gronden.

Richting II : 6 Km. » »

Richting III : 5 Km. » »

3° *Ondergrond* : De afvaardiging zegde dus dat er op sommige plaatsen wel 4 tot 5 m. diep turf en moeras te vinden was in de eerste Richting.

De waarheid is dat er op een lengte van 1 Km. slechts een ophooging te doen is, die gemiddeld 1 m. bedraagt. Daarbij moest men de richting langs Westdoorn nemen dan moest men evenwel ophoogingen doen. Overigens, zoo 't noodig is zal de bevolking van Wuestwezel wel zorgen dat deze ophooging gebeure.

Uit andere oogpunten beschouwd verdient de eerste richting de voorkeur :

1. Ze doorsnijdt bijna op heel haar lengte heiden en onbebouwde gronden ; deze zullen ontgonnen worden zoodra er een goede wegenis is.

2. De steenweg zal steeds een krigsbaan zijn, die Holland met België verbindt, en daar onze gemeente voortdurend werd aangeduid als rustplaats voor de troepen is het van groot belang dat de troepen zoo dicht mogelijk bij het Dorp kunnen liggen.

3. De bewaking der baan : De gendarmerie die in 't Dorp gevestigd is, kan heel gemakkelijk de baan bewaken als ze dicht bij 't Dorp loopt.

4. Neemt men de eerste richting dan paart men het nuttige aan het aangename, een rechte steenweg, die de kom van 't dorp doorsnijdt, is veel schooner dan een kronkelende baan die slechts twee of drie gehuchten raakt — bo-

vendien zou het niet redelijk zijn een gehucht met enkele huizen te bevoordeeligen ten nadeele van de kom der gemeente waar toch zeker de meeste menschen wonen.

BIJLAGE II.

Berekening der kosten voor het leggen eener vertakking van den steenweg (door het dorp van Wuestwezel) in 4 afdeelingen :

Afdeeling I.

Lengte 300 m. — breedte 3 m. dus 900 m ²	
1 m ² kasseien = 50 stuks dus 45.000 stuks, geleverd te Antwerpen	
aan 50 fr. per 1000.	fr. 2250,—
Vervoer	100,—
Werkloon : 3,50 fr. per duizend kasseien	157,50

Afdeeling II.

Lengte 280 meters.	
42.000 kasseien aan 50 fr. per 1000	2100,—
Werkloon (leggen der kasseien)	147,—

Afdeeling III.

Lengte 245 meters.	
36.750 kasseien aan 50 fr. per 1000	1837,50
Werkloon (leggen der kasseien)	128,63

Afdeeling IV.

Lengte 365 meters.	
54750 kasseien aan 50 fr. per 1000	2737,50
Te onteigenen 100 roeden grond aan 3 fr.	300,—
Kleine brug (overwelfsel)	300,—
Werkloon (leggen der kasseien)	189,63

Totaal fr. 10.247,76

Slag van Wuestwezel. (14-24 December 1813.)

(Vervolg)

» Den 19ⁿ rond den middag kwam een kolom fransche troepen,
 » eenige duizenden sterk, onder het bevel van generaal graaf Roguet
 » (1) ; naderde het dorp en viel de Kozakken aan. Dezen trökken

(1) Betreffende deze twee generaals (Platov en Roguet) vinden wij in :
 « Dictionnaire universel et classique d'Histoire et de Géographie » T. III (Bruxelles, F. Parent 1854) :

« *Platov* : (graaf) Russisch generaal, geboren in 1765, overleden in 1818.
 » Hij was een der bekampers van Napoleon, moest meermalen onderdoen vooral
 » te Grodno, doch hij nam zijn wederwraak in de rampspoedige terugtocht uit

» zich terug in de heide tusschen Wuestwezel en Groot Zundert —
 » daarna keerde de fransche legerbende terug naar het dorp, en plun-
 » derde er al de huizen, zoowel van het dorp als van de omliggende
 » gehuchten, behalve drie, vier huizen waar de generaals en andere
 » hoogere officieren ingekwartierd waren.

» Den 20ⁿ 's avonds vertrok deze kolom naar Breda, vanwaar
 » ze terug kwam den 23ⁿ rond 9 u. 's morgens ; ze bleef in de ge-
 » meente tot 's anderendaags 24ⁿ, waarna ze dan de richting van
 » Hoogstraeten nam. Den dag en den nacht van 23ⁿ plunderden zij
 » nog vele huizen, waaronder dat van den Kapelaan en het kasteel
 » van Mr Vinck.

Door den dienstdoenden Meier bij afwezigheid
 van den Meier.

Te Wuestwezel den 28ⁿ December 1813.
 (get.) P. J. GOETSCHALCKX.

Zooals iedere oorlog verwoesting zaait en barbaarsche plunde-
 ring en moordaanslag bijbrengt, zoo ook voelden de arme inwoners
 hier zijn striemende gevolgen :

VERWOESTINGEN EN PLUNDERINGEN.

<i>Granen en hout voor</i>	18097,15 fr.
<i>Meubelen en kleederen voor</i>	29231,20 fr.
<i>Vee</i>	3586,74 fr.
<i>In geld</i>	706,07 fr.
De verwoesting van de toekomstige oogsten op Hagel- cruys en Ginhoven geschat op 4600 fr.	4600,— fr.

Totaal : 51621,16 fr.

Gij ziet, dit is eenmaal geen klein sommeken. Hierbij komt nog
 dit : na de verwoestingen volgden de opeischingen door de Russen
 en de Franschen. Deze laatsten vooral maakten het onze medebur-
 gers lastig en waren zij hier lang gebleven zij zouden ons totaal ver-

> Rusland en deed veel kwaad onder de gevluchten ; hij onderscheidde zich ook
 > in 1813, 1814, 1815.

« *Roguet* : (François) fransch generaal, geboren te Toulouse in 1770,
 » overleden in 1846. Hij trad in het leger in 1789, nam met roem deel aan de
 » veldtochten van het keizerrijk ; in 1813 nam hij deel aan den slag van
 » Dresden ; verdedigde tot het laatste oogenblik de Nederlanden tegen de
 » Pruisen en de Engelschen in 1814 en onderscheidde zich vooral rond Hoog-
 » straeten en te Kortrijk. Als generaal Friant gekwetst was voerde hij de oude
 » keizerlijke wacht aan te Waterloo.

armd en uitgehongerd hebben met hun muntvervalsching en hun gedurige opeischingen. Ziehier :

LEVERINGEN aan Fransen en Russen bij den Slag van
Wuestwezel gedurende 18 dagen :

<i>Brood</i> :	150 kgr. per dag aan 0,18 fr. per kgr.	486,— fr.
<i>Vleesch</i> :	45 kgr. per dag aan 0,72 fr. per kgr.	607,50 fr.
<i>Bier</i> :	20 liters per dag aan 0,18 fr. per liter	64,80 fr.
<i>Genever</i> :	5 liters per dag aan 1,50 fr. per liter	135,— fr.
<i>Zout</i> :		18,50 fr.
<i>Haver</i> :	12 Hl. aan 7,40 fr. per Hl.	88,80 fr.
<i>Hooi</i> :	12 kwintaal aan 5,50 fr. per kwintaal	66,— fr.
<i>Strooi</i> :	32 kwintaal aan 3 fr. per kwintaal	96,— fr.
<i>Hout</i> :	180 karren aan 6 fr. de kar	1080,— fr.
<i>Aardappelen</i> :	54 viertel aan 2,70 fr.	145,80 fr.
<i>Smout</i> :	24 liter aan 1,50 fr. per l.	36,— fr.

Totaal : 2824,02 fr.

De totale oorlogsschade beloopt dus :

Verwoestingen :	51621,16 fr.
Leveringen :	2824,02 fr.

Te zamen : 54445,18 fr.

En als men den tijd van voor honderd jaren, met den tegenwoordigen vergelijkt, kan men gemakkelijk voelen, wat armoë en ellende onze voorvaderen doorstaan hebben. Schatten wij de verhooging van levensduurte op een gemiddeld van minstens 10 maal meer. Zoo zouden wij dan dezelfde schuld vereffenen met de zware som van een half miljoen frank... en dit op 18 dagen.

Dat, zijn de gevolgen van den slag van Wuestwezel met daarbij de bezetting.

G. GORIS.

Ons eigen hoekje.

GROOTSCHE PERSTENTOONSTELLING OP ZONDAG 8 OOGST 1926.

Ter gelegenheid van de inhuldiging van het nieuw gemeentehuis van Wuestwezel zal door de zorgen van den Oudheidkundigen Kring, in samenwerking met het Gemeentebestuur en onder de bescherming der hoogere wereldlijke en geestelijke overheden, een *tentoonstelling van Oude- en Vreemde Pers* gehouden worden in de zalen van het nieuw gemeentehuis op Zondag 8 Oogst e. k.

Onze leden genieten een vermindering van 50 % op den toegangsprijs. Op vertoon hunner lidkaart hebben zij ook vrijen toegang tot al de voordrachten, besprekingen en vergaderingen die alsdan zullen gehouden worden.

Aan de leden die binnen de gemeente wonen zal de lidkaart thuis besteld worden. Degenen, die buiten Wuestwezel verblijven, kunnen ze bekomen op verzoek of ook op de dagen der tentoonstelling.

Verdere schikkingen worden door de bladen bekend gemaakt. De leden van den Kring ontvangen een bijzondere uitnoodiging. Een *gelegenheidsnummer* van « Wesalia » verschijnt dien dag.

Aanwinsten.

Onder de talrijke aanwinsten dienen bijzonder vermeld :

1) Rechten ende Costuymen der Hooftbancke van Santhoven... VerConDight Den Derthlensten JULI 1664. (Gift van den Heer Dupont, Antwerpen).

2) Natuer en Kunstboek voor jonge lieden en huisgezinnen Mechelen 1843. (Gift van Heeren Oerlemans).

Brievenbus

Ter gelegenheid van het gouden bruiloftsfeest der echtelingen Van Staey-Aerts, werd ons gevraagd een lijst samen te stellen van de te Wuestwezel gevierde jubilé's. We voldoen gaarne aan dit verzoek en geven hier wat we gevonden hebben :

De eerste die officieel werd gevierd was die van Adriaan Van Staeyen-Cristiaenssen beter gekend onder den naam Jaan Klok (1834-1884).

Dan volgen Karel De Bie-Anthonissen (1838-1888) en Mus Smeulders-Vinck (1848-1898) en daarna drie te samen (1850-1900) Jan Bapt. Goris-Van Soetendael ; J. Geerts-Van der Jonckheyd ; en Jef Aernouts-Kuypers.

Later : Karel De Ruyscher-Michielsen (1863-1913)

Karel Peeters-Weygers (1863-1913)

Jaak Akkermans-Denissen (1868-1918)

Marten Van den Keybus-Hens (1874-1924)

Jaak Verstraelen-Van Staey (1875-1925)

Mus Van Staey-Aerts (1876-1926.)

Bovendien werden er nog gevierd in beperkten familiekring zooals Jan Bapt. De Bie, Math. Tegenbos, Math. Van Ginkel, Van den Broeck, enz.

G. Meeusen. De gevraagde dossiers liggen ter inzage op het gemeentearchief.

G. — De familie Van Soetendael woonde te Eeckeren. Frans Van Soetendael en Christina Bartholomeeusen (beiden overleden te Eeckeren) hadden als zoon Antoon Jozef (geb. Eeckeren 17-1-1783) deze woonde te Wuestwezel in de Biest, was gehuwd met Adriana Rommens en had als eenige dochter Joanna Maria, geboren te Wuestwezel 2-3-1816.

E. P. Libertus, o. f. m. klooster, Oever, Antwerpen.
 Louis Maes, kunst- en kerkmeubelen, Sint-Lenaerts.
 M. Mertens, Cogels-Osylei, Berchem.
 Leo Michielsens-Van Beeck, schoolopziener, Cappellen.
 M. Moors, onderwijzeres, Hoogstraten.
 A. Ooms, Burgemeester van Viersel.
 V. Ortenzi, Oude Koornmarkt, 58, Antwerpen.
 Const. Peeters, Dorp, 108.
 Edward Peeters, Pyckestraat, 21, Antwerpen.
 Flor. Peeters, sigarenfabrikant.
 Louis Peeters, Hoevensche baan, 6-8, Cappellen.
 René Peeters, fotograaf.
 L. Pellaers-Van Beeck, Doornboomstraat, Hove.
 Edw. Pourbaix, brouwer, Gooreind.
 Dr L. Schöller, St' Pietersnieuwstraat, Gent.
 J. Segers-Reusens, Gitschotellei, 100, Borgerhout.
 Jos. Snepvangers, Lange Leemstraat, 73, Antwerpen.
 Willem Snepvangers, Dorp, 89.
 Jhr. Mr. M. W. Snoeck, Hintham bij 's Bosch (Holl.).
 Lod. Staepels, schilder.
 L. Stroobant, Directeur Weldadigheidskolonie, Merxplas.
 J. Thielemans, Heyvaertstraat, Schaerbeek.
 Frans Tiebos, Rudolfstraat, 11, Antwerpen.
 Louis Tiebos, Lange Dijkstraat, 78, Antwerpen.
 Eugene Van Beeck, gemeentesekretaris.
 Jul. Van Beeck, Handelslei, 53.
 Louis Van Beeck, Maarsch. Fochlaan, 88, Schaerbeek.
 E. H. Henri Van Bueren, onderpastoor, Eeckeren.
 Karel Van den Branden, Esschen-Wildert.
 Henri Van den Heuvel, aannemer.
 Wed. J. Van den Heuvel en Kind., Hotel « De Ster ».
 E. H. Lod. Van der Jonckheyd, leeraar.
 Prof. Dr H. J. Van de Weyer, hoogleeraar, Leuven.
 J. Van Elsacker, Duffelaerhof, Achterbroeck.
 E. H. J. van Genck, pastoor, Achtmaal-Zundert (Holl.).
 V. Van Himbergen, gemeentesekretaris, Raevens.
 J. G. A. van Hogerlinden, Arnhem (Holl.).
 E. H. van Horenbeeck, pastoor, Gooreind.
 Frans Van Hoydonck, onderwijzer, Esschen.
 Frans Van Hoydonck-Hens, brouwer, Wernhout-Zundert (Holl.).
 Wed. Van Laerhoven-Van Beeck, Venusstraat, 44, Antwerpen.
 Frans Van Looveren, brouwer.
 H. Vanmassenhove, ontvanger tolrechten.
 Baron L. van Pottelsberghe de la Potterie, Melle.
 A. Van Pul, rijksveearts.
 E. H. J. Van Roey, onderpastoor, Esschen.
 Dirk Vansina, letterkundige, Gooreind.
 Modest Verellen, wisselagent, Calmpthout.
 Willem Vosselmans, drukker-uitgever, Zundert (Holl.).

LEDEN :

J. Appelian, Dorp, 35.
 Louis Bervoets.
 Corn. Boden, Westdoorn.
 L. Boden, Westdoorn.
 Ben. Brackman, ontvanger belastingen, Wetteren.
 C. Braspenning-Herrygers, Steenweg Achterbroeck.
 Jan Brat, Julius De Geyterstraat, 139, Antwerpen.
 E. H. Kanunnik Broeckx, pastoor-deken, Contich.
 P. Dupont, Verbondstraat, 31, Antwerpen.
 Adr. Francken, Baan.
 Jan Freyters, Handelslei.
 Felix Goris, Dorp, 65.
 Jul. Hens, Dorp, 49.
 Louis Hens, provinciaal raadslid, Pulderbosch.

Jan Hertoghs, Handelslei.
 Alf. Herrygers, Kruisweg, 103.
 Jan Herrygers, Paal, 190.
 J. Hofmans, Bestuurder der Melkerij.
 E. H. Kanunnik Jansen, O. P. archivaris der stad Turnhout.
 C. Kerremans, Handelslei, 60.
 C. Kockx, Polderstraat, 192.
 A. Leenaerts, Walenstraat, 44, Antwerpen.
 Jan Leenaerts, Eikestraat, 9, Berchem.
 Louis Luyckx, Beersgat, 99.
 G. Meeusen, gemeentebeambte, Esschen.
 M. Meylaerts, Posteryhof, Gooreind.
 Aug. Oerlemans, Dorp, 110.
 Fr. Oerlemans, Dorp, 110.
 Frans Paelinckx, Steenweg Nieuwmoer.
 Flor. Peeters, leeraar M. O. Breda (Holl.).
 Frans Peeters, onderwijzer, Esschen.
 K. Peeters, Dorp, 82.
 Maria Peeters, Bestuurster Naad- en Snijschool.
 Flor. Pellaers, bediende, Hove.
 J. Roelen, Baan, 94.
 L. Schrijvers, provinciaal raadslid, Gooreind.
 Alfons Staepels, Kruisweg.
 Jozef Staepels, Dorp.
 P. Van den Broeck, Molenstraat, 112.
 M. Van den Keybus, Westdoorn.
 Alf. Van der Jonckheyd, Dorp, 69.
 Clem. Vandoninck, onderwijzer, Meerhout-Gestel.
 Fernand Van Gelder, Edw. Pecherstraat, 22, Antwerpen.
 Em. Van Hoydonck, Polderstraat, 200.
 Louis Van Looveren, Baan, 95.
 Jozef Van Oevelen, Achterbroeck.
 Jozef Verellen, bediende, Dorp, 21.
 Corn. Vermeiren, Kl. Biest.
 Jan Verstraelen-Cox, Dorp.
 Al. Vervoort, Mutsaertstraat, 38, Antwerpen.
 Const. Vervoort, postontvanger.
 Karel Vervoort, bediende.

